

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:
(Ціна одного примірника 5 ф.)

На місяць у таборі . . .	40 ф.
„ „ поза табором . . .	50 „
„ півроку у таборі 2 м.	40 „
„ „ поза табор. 2 „	50 „
„ рік у таборі . . .	4 „ 80 „
„ „ поза табором 5 „	— „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Загальноросійський зїзд „Рад салдатських та робітничих депутатів“.

„РЕЧЬ“ 22. травня. Викональний комітет „Рад салдатських та робітничих депутатів“ звернув ся до всіх місцевих „Рад с. і р. депутатів“ із предложенням післати своїх представників на загально російський зїзд „Рад с. і р. депутатів“.

Зїзд мусить розпочати свою працю 1. червня по старому стилю.

Крім того, з таким запроханням Викональний комітет звернув ся ще й до армій а також до Балтійської й Чорноморської флотії.

Цей зїзд мав би обговорити ось такі справи: 1. відношення до війни; 2. справа оборони й боротьби за мир; 3. революційна демократія й правительствена власть; 4. підготовка до Установчих Зборів; 5. національне питання в Росії, аграрне питання, робітничє і т. н.

Відозва Ради робітників і салдатів.

ПЕТЕРБУРГ, 4. червня. Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що „Викональний Комітет Ради робітників і салдатів“ оголошує таку відозву до соціалістичних партій і головних робітничих союзів світа:

„28. травня звернула ся Рада робітників і салдатів із зазивом до всіх народів світа, де вона закликє всіх європейських народів до рішучої й спільної боротьби за мир. Рада робітників і салдатів та ціла демократія вписали на своїх прапорах мир без заборів і відшкодовань, який опирає ся на праві самовизначення народів. Російська демократія приневолена перше тимчасове правительство до призначення цієї програми й не дозволила першому тимчасовому правительству, як це доказують події з 3. і 5. травня, відступити від неї. Друге тимчасове правительство поставило під напором Ради робітників і салдатів цю програму на початок своєї заяви.

9. травня постановив викональний комітет Ради робітників і салдатів дати принуку до скликання міждержавної соціалістичної конференції, і 15. травня звернула ся Рада робітників і салдатів із закликом до соціалістів усіх країв, яким вона завзиває їх до спільної боротьби за мир.

Рада робітників і салдатів є тої гадки, що кінець війни й заведення миру є спільним інтересом робітничих мас і цілого людства. Цю мету може соціалістична демократія досягнути лише через спільні міждержавні змагання робітничих партій і синдикатів воюючих і нейтральних країв енергійною й витревалюю боротьбою проти загальної різні. Першим конечним кроком задля викликання міждержавного руху являється скликання міждержавної конференції, яка мусить собі покласти за головне завдання, щоби заступники соціалістичного пролетаріату прийшли до згоди про політичний обрахунок зі „святими“ союзами поміж правительствами й імперіалістичними класами. Міждержавна згода задля обрахунку з цією політикою мусить бути конечним засновком для організації боротьби на широким міждержавних підвалинах.

Скликання конференції є з одного боку рішучим жаданням спільних життєвих інтересів пролетаріату, а з другого боку всіх народів. Рада робітників і салдатів взиває партії й союзи робітничої класи, які поділяють цю гадку й готові на переведення її в життя, обєднати всі свої змагання, щоби прийняли участь у конференції, яку скликає Рада. Рада робітників і салдатів вибирає за місце конференції Стокгольм (столиця Швеції) та визначає за час, в яким конференція має відбутися, дні між 28. червня і 10. липня.

Установчі Збори.

ПЕТЕРБУРГ, 3. червня. Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що правнича комісія, яку назначило тимчасове правительство задля випрацювання проекту, на основі якого мали би відбутися Установчі Збори, подала начерк виборів до Установчих Зборів. Вибори до Установчих Зборів мали би відбутися після цього начерку на основі загального, безпосереднього, рівного й тайного виборчого права. Система виборча пропорціональна. Право участі в виборах мають всі російські горожані, що скінчили двацять літ життя—без ріжниць полу.

Загально-російський селянський зїзд.

ПЕТЕРБУРГ, 17. травня. Відкрив ся зїзд селян. Зїхали ся представники 27 губерній (не знати, чи є також представники й з України).

1. й 2. травня відбували ся наради депутатів по округах. В мандатах, які селяни дали своїм депутатам, стоять жадання передачі всієї землі селянству.

Деякі промовці підкресливали той факт, що голод може згубити революцію, й тому треба поробити енергійні заходи, щоби побороти господарську розруху.

Постановлено надрукувати ось таку відозву до селян:

„По відомостям, які має бюро зїзда, селяни вже від Великодня не підвозять збіжжя до задізняць. Запаси у війську уже вичерпали ся. Йому грозить небезпека лишити ся без коний, яких нема чим кормити.

Селянський зїзд.

ПЕТЕРБУРГ, 3. червня. Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що зїзд селян у Петербурзі утворив викональний комітет, у склад якого ввійшли виключно соціалні революціонери; між иньшими міністер рільництва Чернов, Брешко-Брешковська (бабка російської революції), Керенський і Аксентєв, які дістали найбільше голосів. Соціалдемократи цілковито провалили ся; так, н. пр., міністер праці Скобелев дістав тільки 15 голосів, Горький—8, а міністер почти, Церетелі, тільки 6 голосів. Поміж кандидатами, що перепали, дістав ще князь Крпоткін (анархіст) найбільше голосів.

Уступлення міністра Коновалова.

БАЗЕЛЬ, 3. червня. Агенція Гавасу доносить із Петербурга, що міністер торгівлі й промислу Коновалов, який недавно ввійшов у склад нового міністерства, уступив зі свого становища. За причину, що приневолила його до уступлення, подав Коновалов кризу, яка загрожє промислові. Також брак дисципліни в краю й замір міністра праці утворити контролю над промисловими підприємствами, з чим він не міг погодити ся, спричинили уступлення Коновалова. На гадку бувшого міністра мусить і теперішнє міністерство уступити а на його місце стати цілком соціалістичне міністерство.

Алексєєв уступив.

ПЕТЕРБУРГ, 4. червня. (Повідомлення петербурзької телеграфічної агенції). Головний командант Алексєєв уступив. На місце головного команданта назначено генерала Бруслова, якого заступив на полуднево-західнім фронті генерал Гурко.

Князь Крпоткін.

БАЗЕЛЬ, 1. червня. Парижські часописи повідомляють із Петербурга, що відомий анархіст, князь Крпоткін, який колись утік із російської тюрми й як емігрант 40 літ жив за границею, повернув назад до Росії.

Зміна російського посольства в Парижі.

БАЗЕЛЬ, 3. червня. Агенція Гаваса доносить із Парижу, що російський посол у Парижі, Извольський, уступив, а ведення посольства тимчасово перебрав Севастопуль.

(Извольський, як колишній міністер заграничних справ, причинив ся до зближення між Росією та Англією. В р. 1910. заняв він становище російського посла в Парижі, де визначив ся своєю ненавистю до осередних держав, особливо до Австрії. Ред.).

Відносини Росії до союзників.

БЕРН, 2. червня. Французька газета „Temps“ доносить із Петербурга, що часопись Ради робітників та салдатів „Ізвестія“ протестує проти запевнення англійських часописів, що нібито між Росією та союзниками нема ніякої ріжниць в розумінню гасла „мир без заборів і відшкодовань“.

Ось що пишуть „Ізвестія“: „Російська революція не пожертвує ні одним чоловіком, щоби прийти вам у поміч, аби ви ті несправедливости, які колись поповнили й які вже перейшли до історії, тепер направляли. А ці несправедливости, за яких знає історія, поповнили ви на Ірландії, Індії, Египті і т. д. Коли ви жадаете справедливости, то будьте перше самі справедливі!“

Російська демократія не дасть ся піймати на солодкі слова, вона не буде задля Англії, Франції та Японії вигрібати жар із вогню. Російська демократія, так само й тимчасове правительство не поступлять ся зі становища, яке вони заняли в справі миру. Тому Росія буде жадати від правительств союзних держав, щоби вони виразно сказали, чи вони годять ся зі заявою російського правительства, чи ні. Коли ні, то за всі наслідки можливих подій вони відповідають самі й самі будуть винні за те, коли такі наслідки вийдуть їм на лихо. Заяви французького та англійського правительств не задовольють революційну Росію. Тому треба, щоби міністри Росії дбали про те, аби питання „мир чи війна“ скоро вяснити. Російське правительство не сміє допустити, щоби справу проволікали дипломати (ті, що роблять великодержавну політику) своїми гарними бесїдами.

Що до справи дальшого ведення війни, то на погляд „Ізвестій“ російська демократія не позволить на те, щоби війна продовжувала ся хоч день тільки задля того, щоби змінити границі. Народ, який присвоїв собі цю думку, є пересвідчений у тім, що увільнення пригноблених народів не можна досягнути війною, а тільки миром. Під словом „забори“ треба розуміти неправне набуття якоїсь країни, котра перед вихом війни належала до иньшої держави.

Формула „без заборів“ означає, що народ не хоче ані каплі крови проліяти за такі неправні придбання країв.

Аграрна реформа.

БАЗЕЛЬ, 5. червня. Петербурзька телеграфічна агенція повідомляє, що на засіданню членів Думи запала ухвала, після якої аграрну (земельну) реформу можуть перевести тільки Установчі Збори, тому що Установчі Збори будуть мати за собою право говорити за весь наїд. Задля того Дума взиває до всіх селян, щоби вони здержували ся від насильного розбору землі, доки цю справу не вирішать Установчі Збори.

Провокаційна агітація в Петербурзі.

В Петербурзі темні протиреволуційні сили ведуть свою страшну працю під захистом ночі серед „хвостів“.

Тому, що запровіантованне столиці все ще не зорганізовано, людям приходиться ся тяжкою

працею добувати собі ту долю хліба, яка належить ся кожному в однаковій мірі. Щоби одержати на свою картку хліб, треба стати заздалегідь в чергу перед пекарнею. Той хто прийде пізніше, не одержить хліба навіть по картці. Тому в Петербурзі перед пекарнями ще з ночі стоять довгі „хвости“ людей, які за всяку ціну хотять одержати свій най (3/4 фунта) хліба.

Серед цих, знервованих від голоду та безсоння, людей ведуть свою темну агітацію бунтні шпиги, поліцаї і взагалі сторонники старого самодержавного ладу.

В часописі „Реч“ від 3. (17). травня, за підписом Марії Анчарової ми читасмо таку цілаву замітку про те, як ведуть агітацію в цих „хвостах“ провокатори: „Весна й революція розв'язала язика. У „хвостах“ забалакали. Ці випадкові мітинги мають своїх промовців, які шмиглюють від одного „хвоста“ до другого й усюди сіють зерна темної злості та незадоволення.

Такі агітатори роблять своє діло тихо без гарячих промов, без жадного шуму, але роблять його незвичайно успішно.

Ось такий, нікому невідомий, чоловічок підійшов до бабусі, яка стоїть у самім кінці „хвоста“. Він тихесенько з жалем і сумом у голосі оповів їй про те, що нове правительство приказало зняти всі хрести з церков; від цього, мовляв, і хліба нема.

За хвилину в другім кінці він уже оповідає двом міщанам байку про те, що жиди захопили весь хліб та держать його в себе, а нове правительство мовчить. В третім місці він сіє вістки про те, що хліб знаходиться в складах по комісаріатах, але комісарі не хотять давати його народові, бо бережуть для себе.

Отруйними струями лягнуть ся по „хвостах“ ці вістки. Вони попадають у душу темного довірливого народу й там викликають злість та ненависть. А „чоловічак“ того й треба. Ці вістки рознесуть ся по цілому Петербургу, вони проникнуть у темні підвали та комірочки, де живе голодний нарід, і там витворять ґрунт для анархії, погромів, убивств, руйнування.

Тихо непомітно працюють „чоловічки“, але ця праця може дати їм гарні овочі. Вона допоможе їй утопити революцію й молоду свободу в народній крові, вона створить ґрунт для привернення старого ладу.

Аграрні розрухи.

Під впливом провокаційної агітації селяни поволі стають на страшний шлях аграрних розрух.

До чого цей шлях довів уже один раз селянство, відомо всім, хто не забув 1905. рік. Але, очевидно, самі селяни забули тяжку науку 1905. року й знов пробують розв'язати земельне питання шляхом руйнування. Вони не хотять почекати, поки Установчі Збори, куди вони пошлють своїх представників, розв'яжуть земельне питання в мирній законній спосіб.

Подаємо за „Реч“ від 3. (17.) травня такі вістки про аграрні розрухи:

МИНСЬК, 1. травня. Селяни постановили заборонити рубати дерево в казенних та приватних лісах. Ні земства, ні міста не мають можливості заготовити дров на зиму.

На залізницях селяни заборонили грузити дрова. Місто може лишити ся безпалива на зиму. Всі спроби умовити селян ні до чого не приводять.

ТАМБОВ, 2. травня. В моржанськім повіті знов почали ся аграрні розрухи.

НОВОЧЕРКАСЬК, 2. травня. В Таганрогськім та Донецькім повіті селяни захопили всі приватні землі та примусили власників тікати до міст.

КИШИНЕВ, 2. травня. Аграрні безпорядки в Сорокськім повіті мають дуже грізний характер. Селяни пасуть худобу на чужій землі, нищать посіви. Доєсть часто між селянами ріжних сіл приходиться до кривавих суперечок.

Безпорядки біля Мценська.

Подаємо за „Реч“ від 3. (17). травня. Із Мценська, Орловської губ., повідомляють, що мешканці міста та околиці переживають страшні хвилі. Третій день у повіті йдуть страшні аграрні безпорядки. До селян прилучили ся салдати двох запасних полків, які знаходять ся у Мценському.

Селяни й салдати остаточно зруйнували великі маєтності Шереметєва, Селєзнєва й інших. Маєтності горять ще й досі, і в ночі навколо міста ціле небо червоніє від пожежі.

Місто й околиці переповнені п'яними салдатами та селянами. Ті й другі узброєні рушницями та кинжалом і тепер є панамі цілого повіту.

В бараках валяють ся сотками п'яні салдати, багато серед них ушло ся до смерті, й ці мертві лежать у купі з живими.

Всякі спроби з боку офіцерів утримати салдатів від розбишацтва й п'янства безуспішні. Салдати лавами з цеберками, баклагами, глечками біжать до спиртних складів.

Патрулі нічого не можуть зробити, кожна спроба відібрати спирт приводить до кривавої бійки. Вчора вислано 500 салдатів для того, щоби успокоїти бунт, але проти цього відділу вступило 500 узброєних салдатів і селян. Одна частина відділу розбігла ся, а друга приєднала ся до п'яниць.

Сконстантовано, що до п'яної товпи приєднували ся й деякі офіцери. До самого ранку по вулицях міста бродили шайками п'яні салдати та своїми криками наводили паніку на мешканців міста.

На другий день безпорядки знов почали ся.

Чекають війська з Москви та з Орла.

Очевидно, що безпорядки є наслідком провокаційної праці темних протиревольюційних елементів. Останніми днями в місцевості, де живуть салдати, бродило багато нікому не відомих людей, які розділювали між салдатами спирт та підбивали їх на непослух і безпорядки.

Серед цих людей був один в одязі полковника.

Цей провокатор розділював між салдатами спирт та заклицував їх до погромів.

Агітація на фронті.

„РЧ“ від 23. травня передає з Минська ось таку постанову фронтової комісії відносно поширення революційно-демократичної агітації на фронті.

Агітатори будуть допускати ся на фронт тільки з дозволу фронтових комітетів. Пропуски будуть одержувати лише ті особи, які матимуть свідоцтво про належність до певної політичної партії.

Ціль агітації на фронті: боротьба із протиревольюційною пропагандою та спробами беззаконної діяльності, яка руйнує армію й цілу державу.

Дезерції в російській війську.

БАЗЕЛЬ, 2. червня. Гавас доносить із Петербурга, що міністер внутрішніх справ звернув ся до правительствених комісаріатів у містах і в провінціях із розпорядком, щоби комісаріати всіма способами старали ся відставлювати дезертерів назад до своїх полків. Також взиваєть ся населення, щоби воно помогало комісаріатам виконати цей розпорядок.

„Нехай живе соціалістична революція!“

ЛОНДОН, 2. червня. Бюро Райтера подає таку вістку про сучасний стан у столиці російської держави: Серед білого дня група анархістів уоружена крісами, револьверами, кинджалами та ручними гранатами проходила через Невський проспект та інші вулиці з чорними прапорами, на яких були написі: „Геть із властью! Геть із капіталістами!“ Нехай живе соціалістична революція, нехай живе комуна!“ Ніхто не вагав ся задержати демонстрантів. Між демонстрантами було багато салдатів та матросів із крісами. Перед Казанським собором товпа задержала ся на якийсь час і там виголошено декілька промов. Один бесідник—салдат завзявав до участі в демонстрації та казав, що ця демонстрація страшна тільки капіталістам, а не бідним людям. Агітатори захочували публіку, щоби вона плондрувала банки, та запевнювали, що незабаром пічнет ся нова революція.

Неспокої в Кронштаті.

ГАГ, 2. червня. Райтер повідомляє з Петербурга, що комітет робітників і салдатів у Кронштаті захопив у свої руки кріпость і вагаєть ся признати тимчасове правительство. Комітет усунув із уряду заступників правительства.

ГАГ, 2. червня. Райтер повідомляє далше про події в Кронштаті. Постанову, що Кронштат зриває з тимчасовим правительством і зносить ся з Росією лише через своїх заступників в Петербурзі, ухвалено 210 голосами проти 40, причім 8 учасників не голосувало. Міністер справедливості повідомив про ці події решту міністрів і правительство порішило ввійти в переговори з Кронштатом. В цій справі відідуть два крайні соціалісти з Петербурга до Кронштату.

Справа Харківського архієпископа Антонія.

Із російських часописей довідуємо ся, що Український губернський зїзд у Харкові, розглянувши діяльність свого архієпископа Антонія признав, що останній є ворогом українського народу й тому не може займати такої посади в межах України.

Перед цим Харківський організаційний комітет звертав ся до Антонія з просьбою дати дозвіл на уживання української мови в церквах, які підлягають Антонієві. Але останній відповів, що він може дозволити українськім священникам, як вони того зажадають, читати євангеліє по українськи лише на Великдень. Допустити ж, щоби вся служба божа йшла в українській мові, він не може. Бо ж, прецінь, неможна молити ся в тій мові, в якій звичайно народ говорить.

У відповідь на таку резолюцію Антонія, Харківський комітет зажадав усунення Антонія з його посади. Але ж сам Антоній не ждав результатів і виїхав із Харкова до Святогорського монастиря, де буде „смирненно“ чекати звільнення його в стан спочинку.

Раштатт, 7. червня.

В сьгооднішнім числі нашої часописі ми даємо декілька вісток, які мають сумні про яви внутрішнього життя Росії.

Вістки ці не можуть докладно з'ясувати стан річий у цілій державі, вони покищо мають локальний (місцевий) характер, але є в них щось загальне. Деякі російські часописи зводять усі звідомлення про місцеві неурядки до купи й надають їм одне загальне назвико „анархія“.

Анархія—безладде, відсутність закону й порядку—страшне слово, й тому кидати таким словом не можна, бо воно занадто тяжке й значуче.

Нім прикласти до сучасного стану річий назвико—анархія. Треба серйозно розглянути ціле внутрішнє життя Росії.

Російські народи, скинувши царизм, не могли нараз зжити ся з тими глибокими змінами, які він поробив у душі широких мас за сотки років їхнього поневолення.

Старі форми державного устрою тяжко було знести, але ще тяжче тепер вирвати з корінням хоробу, яка так глибоко заїла в народнім організмі й яку витворило самодержавство.

Пригадаємо собі в яких умовах проходило життя народів і окремих одиниць під царським режимом, як виховували ся люди, які почуття плекали ся в них.

Над цілим життям панував один лозунг—давити, давити все, що виходило від народа, давити все, що витворювала думка громадянина. Завзятість, з якою самодержавство боролось з всякою спробою суспільства зав'язати саму невинну організацію, вела до того, що організаційні здібности й уміння ослаблювали ся в суспільстві.

Але разом зі всіма цими утисками суспільної та приватної ініціативи правительством давало широкий простір для анархічних організацій і виступів своїх прихильників. Ціла система управи державою була збудована так, що давала широкий простір для безконтрольного панування представників самодержавства й для розвоє організації темних елементів народа. Всі ці „союзи істино-руських“, „архангела Михаїла“ і т. д. були яскравими прикладами того, що власть може робити все, що лише їй подобаєть ся.

На цих прикладах виховували ся широкі верстви темного, безграмотного народа. Свідома частина суспільства була навіть позбавлена можливості сказати, що так не сміє бути, що в правній державі власть мусить бути на послугах цілого суспільства. І коли під зглядом освіти більшість народа була безграмотна, то в області політичного життя народ лишив ся абсолютним анальфабетом, який до того ще має в своїй пам'яті страшні приклади насильства влади.

Тому нема нічого дивного, що народ, почувши власть у своїх руках, не знає ще й досі, як нею користати ся. Спадщина старого правительства дає себе почувати на кожному кроці. Народ, якого виховали в страху перед грубою фізичною силою, хоч і не стратив своїх моральних сил, але в кожному разі прислав їх, і тепер треба збудити ці сили. Це є зараз найважливіше й найтрудніше. Від того, як скоро удасть ся збудити моральні сили народа, привити йому розумінне демократичної організації, залежить зараз будучина тих демократичних здобутків, які принесла революція.

Недивно, що широкі верстви народу, позбавившись від гнітучої сили царизму, хоч і почувують себе легко, але разом у певній мірі безпомічно. Не признавати цього факту неможна, але він не є страшним і загрозливим. Народ не захоче знов повернути самодержавства, бо раз вступивши на шлях самодіяльності, він ні за що не зійде з нього. Питання лише в тім, як довго буде народ шукати правильного напрямку.

І тепер, коли зі всіх кінців Росії йдуть вістки про те, що селяни засівають чужу землю, руйнують майно поміщиків, салдати лишують окопи, і в деяких місцях виникли плани бунти салдатів,—тепер треба дуже обережно брати ці вістки та відділяти явища, які мають глибший зміст, від тих, які є наслідками місцевих обставин та праці темних ворожих народів сил.

Неможна підтримувати аграрні розрухи, неможна вітати дезертирство. Але, коли приглянути ся пильніше до цих двох явищ, які нібито зараз свідчать про анархію в Росії, то стане ясно, що вони не мають нічого спільного з якими бунтами салдатів, з розбишацтвом і хуліганством окремих одиниць.

І аграрні розрухи, і дезертирство є лише прояви незорганізованої народньої самодіяльності. Ці прояви негарні, шкідливі для загального народнього діла, але це не хуліганство, це не анархізм, який безумовно є протилежний природі робітника і селянина.

Народ виріс із думкою про те, що земля його власність, і тому тепер, коли він одержав право виявити свою ініціативу, він і починає з того, що виявляє її в найбільше важній та життєвій для нього області. Він розв'язує земельне питання незорганізовано, спішучись, бо не цілком вірить влади, яка від нього далеко стоїть. Представлення про цю владу мусить бути таке неясне в головах наших селян та почасті й робітників, що нема нічого дивного в недовір'ю до неї.

Це саме ми спостерігаємо і в явищі дезертирства.

І тут народ лише проявляє свою ініціативу, він думає, що цим приспішить кінець війни. Війна руйнує цілу народню господарку. Народ все це бачить і справедливо рахує й рахував війну найбільшим злом. Не треба закривати очі на те, що народ не знає й не знав, за що він властиво воює. Народові не знають а ні дикий шовінізм, а ні жадібний імперіалізм. Війна противна його природі, й він бажає її кінця. І тому народ, як тільки дістав можливість проявити свою ініціативу, рішив покінчити зі справою війни. Але завдяки своїй політичній невідомості й незорганізованості, він робить це в той простий спосіб, що лишає окопи й братаєть ся з ворогом.

Як дитина, яка учить ся ходити, невміючи робить перші кроки, падає, але нарешті навчаєть ся ходити, так і народ, розірвавши пута, що вважали його, невміючи підходить до заплутаних політичних та соціальних питань і пробує їх розв'язати так, як може. Чим винен народ, що він не має політичної зрілості? Чим винен він, що ті, які могли би йому допомогти розв'язати всі ці пекучі питання, не хочуть нарешті лічити ся з його бажаннями, не розуміють його або проявляють шкідливу повільність?

На сумлінно свідомого російського суспільства та зорганізованої частини демократії лежить відповідальність за незорганізовані виступи народу. Треба відкинути далеко на бік і тереотичні дискусії й егоїстичні інтереси, опустити ся до низин народу, зрозуміти ті бажання, які охоплюють його душу й сміливо стати на шлях переведення цих бажань. Тоді легко буде зорганізувати народ, легко буде наповняти його життя ідейним змістом.

Лише в такий спосіб можна буде захистити народ від шкідливих впливів протиревольційної, провакаторської агітації і зв'язаних з нею хуліганських виступів окремих одиниць. Плани бунти, розбишацтво й хуліганство—всі ці сумні явища, що повстають то там, то сям у Росії, противні народній душі. Вони виявляють ся лише тому, що народ стоїть майже одинокий перед заплутаними питаннями, не знає як їх розв'язати, й тому окремі слабші одиниці йдуть за кожним, навіть і провокатором. А темні сили не сплять, вони ведуть свою страшну працю, вони гарно знають слабші сторони народньої душі. Вони сіють вітер, а пожнуть бурю, лише в тій бурі може згинуть все, що здобуто народом. Хуліганство й розбишацтво, є лише піна на хвилях народнього моря. Дайте народові близькі йому ідеї й хуліганство й розбишацтво зникне.

Найстрашніше в сучаснім положенні Росії є те, що деяка частина суспільства отворто пропагує необхідність диктатора (необмеженої влади одної людини). На жаль про це кричить найбільше поступова, але рівночасно

найбільше егоїстична частина буржуазії. Вона кидає це страшне гасло в маси своїх прихильників, у маси дрібного й середнього міщанства задля того, щоби згуртувати біля цього гасла хитку частину суспільства й за її допомогою кинути цілу країну в обійми будучого диктатора.

Така тактика певної частини буржуазії може принести страшні наслідки. Народ не прийме добровільно диктаторства, яке він лише вчора скинув. Він буде бороти ся до останнього й хіба лише знесилений прийме нову диктатуру. На совість тих, які бажають такої диктатури, лише все те море крові, яка проллеть ся під час неминучої боротьби. Але найприхильники диктатури памятають, що народ не простить наруги над собою й колись страшно піметить ся.

Одначе відповідальність за будучину Росії паде не лише на буржуазію, але ще в більшій мірі на свідому демократію. Свідома демократія повинна зрозуміти нарід ліпше, ніж хто иньший. Вона мусить бути обережна з тими гаслами, які вона кидає в широкі маси народу, і давати лише те, що народові найбільше зрозуміле й потрібне. На обов'язку свідомої демократії лежить негайна мозольна праця організації та освіднення народу. Не про різницю програмових питань та про суть далеких від життя теорій, а про спосіб розрішення найбільше пекучих справ народнього життя треба думати.

Все, що сказано про загальне положення річий у Росії, відноситься в повній мірі й до стану річий і у нас на Україні.

І там народні маси незорганізовані і стоять зараз на роздорозжі та не знають, куди йти.

При таких умовах тяжко створити поважний національний рух і навпаки легко провадити ворожим силам провокаційну та денационалізуючу пропанду. Не можемо й ми бути забезпечені від хуліганських виступів окремих одиниць. Отже в інтересах наших є найскорша організація й освіднення народу, як у нас на Україні, так і по цілій Росії, бо це лише може застерегти нас від великих страт.

Ми багато дечого завоювали й тому можемо багато стратити.

РІЖНІ ВІСТІ.

АНГЛІЙСЬКІ СОЦІАЛІСТИ.

СТОКГОЛЬМ, 30. травня. (Шведська телеграфічна агенція). Голяндсько-скандинавський комітет одержав від англійського міністра Гендерсона, який цими днями проїжджав через Стокгольм, звідомлення, що робітничі соціалістична конференція в Англії постановила вислати своїх представників до Стокгольму. На чолі цієї частини робітництва стоїть посол до парламенту Рамзай Мекдональд.

НА УДЕРЖАННЮ АМЕРИКИ.

Передаємо за „Реч“—ю з 16. квітня.

ЛЬОНДОН, 14. квітня. Із Уешінгтона повідомляють: „Союзники прохають у правительстві Північно-Американських Злучених Держав щомісячної грошевої допомоги в висоті 500 мільонів доларів (1 мільярд карбованців Ред.). При тому потреби союзників поділяють ся так: Англія буде діставати від 200 до 250 мільонів доларів, Франція від 100 до 120 мільонів, Росія приблизно 100 мільонів і Італія 50 мільонів доларів. Всі союзники потребують американських грошей, щоби виплатити Америці свої довги за замовлення на матеріял залізниць“.

Не можна обійти мовчанкою цієї звістки. Тоді, коли російська демократія з тяжкими муками скидає зі себе ярмо внутрішнього визиску й безправя, наводять ся „приятелі“, які поволи накладають свою тяжку руку на молоді російську волю. Економічна залежність Росії від союзників росте з незвичайною швидкістю і нарешті може довести, коли вже не доведла, до того, що ціле державне господарство буде працювати тільки для задоволення апетитів закордонного капіталу.

Росія безумовно стоїть на порозі закріпощення її англійсько-американським капіталом. Із міцних кігтів цих драпіжників треба їй вирвати ся за всяку ціну!

ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ АЛЬБАНІЇ.

Італійські часописі доносять, що італійський генерал Ферреро проголосив іменем італійського правительства дня 4. червня с. р. в Аргірокастро самостійність Альбанії. Від цього часу буде Альбанія стояти під охороною Італії.

День Національного Фонду на закордонній Україні.

Київська „Нова Рада“ в. ч. 32. з 6. (19.) с. м. містить на першому місці отсей поклик: Громадяни! Слушний час настав. Відбудується Вільна Україна. Більше, як 250 років чекав того український нарід, і час настав. Творить ся нова організація Вільної України. На чолі справи стали представники всього нашого народу, але без матеріяльних засобів посунути її неможливо. Ми не маємо скарбових (казенних) коштів, ми не володіємо тими податками, що виплачуємо до казни, і через те Центральна Українська Рада признає „День Національного фонду“. Сим днем призначено Зелени свята.

Громадяни! Доля судила нам стати учасниками найсвятішої хвилини в життє України. Не залишаймо-ж ся холодними глядачами історичного моменту, але як громадяни вільної рідної землі рушаймо ся всі на допомогу їй.

Товариші наші, що стали на чолі національної справи, віддають їй усю силу свого духа, все своє життя — віддаймо-ж і ми на неї свій односторонній заробіток, або прибуток, і тим зміцнимо дорогу всім справу.

Україна — край демократичний, вона не має магнатів, що підперли-б сотнями тисяч наш національний фонд, але односторонній заробіток народу переважить жертву багатирів.

Народе український, звертаємось до тебе. Звертаємось до всіх, що сприяють волі й добробуту народу: Вільна Україна забезпечить усім людям, що живуть на її території, волю, братерство і хліб.

Гроші просимо надсилати на адресу скарбника Національного Фонду, Київ, Педагогічний Музей Володимирська 57. Знайді Васильовні Мирній.

Комітет Національного Фонду.

(„Діло.“)

РУМУНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

Стокгольм, 1. червня. „Русское Слово“ доносить із Яе, що 17. травня скликано румунський парламент. Він має вирішити деякі важні питання, що торкають ся румунської конституції, як виборче право, право зборів, справу судівництва і право власності. Одначе теперішній парламент має випрацювати тільки пропозиції для вище названих справ—а ухвалить їх уже новий парламент. Теперішній парламент ухвалить тільки виборчий закон і аграрну справу. (Frankfurter Zeitung).

БОРОТЬБА ІЗ ЗАГАЛЬНИМ ОПОЛЧЕННЕМ В КАНАДІ.

Базель, 2. червня. Часопис „Baseler Blätter“ подає за англійськими газетами, що в Монреалі (Канада) відбули ся демонстрації супроти загального ополчення. Демонстранти повивали вікна в редакціях тих часописів, які агітують за заведенням загального ополчення. Де-не-де перебито ранених салдатів-охотників. (Відомо, що Англія давно стараєть ся завести в Канаді загальне ополчення, але вона стрічаєть ся тут із опором народу та великою опозицією Канадійського парламенту. Ред.)

НЕСПОКОЇ В ПОРТУГАЛІЇ.

Женева, 4. червня. Вольфа бюро доносить відділя, що в Лісабоні (столиця Португалії) відбули ся в минулім тижні важкі заворушення. Неспокої повстали ізза браку живності у краю та ізза дорожнї, яка ведеди панує. Що заворушення було велике, видно з того, що начислось ся тільки 138 жертв у трупах, 400 ранених а около 1200 арештованих.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

От і добре, що маю працю. Велено мені оглянути весь табір і представити, як на долоні, де що робить ся. Добре, як так, то й так. Починаю з ряду. Зайшов у чайню.

„Що ж маєте?“, питаю ся.

„Чай“.

„А може й цукерки?“

„За це вибачай“.

Подякував, узяв пачку сірників і плентаю ся далі.

Заходжу на хвилю до кантини.

„Господи, та й добра ж того тут—добра, думаю, чого тільки душа забажа! Із продавцем

балакаю, а сам пасу очима, чи нема чого не-
будь підходящого.

„А у вас що є?“

„О, у нас усе є?“

„На приклад?“

„Щітки, мазь, гребінці, дзеркальця, зуб...“

„А так, чого небудь, щоб на швидку пере-
хопити?“

„Можна й прихопити“,—кажуть,—вам кно-
пок чи гудзиків?“

Нічого робити, узяв гудзиків, аби таки не
даром морочив чоловікові голову, та й далі. У
другий барак мене замок не пустив.

Мандрую до голярні. Щастить! Якраз на-
скочив, що стільці свободні (чи може вони зав-
сїгди свободні, чи тільки мені так трапило ся?).
Зараз мене обмотали, намилили й голови як...
чи то пак бороди, як не було. Нарешті вихло-
пали ще на мене з пів цеберки води й пустили
з Богом. Вийшов.

Аж гульк—тут і фотографія!

Бодай тебе, думаю, треба зайти. Везе мені!

Фотограф зараз влаштував апарат і, мов-
ляв, приступили. Перше, ніж прийняв я потріб-
ну дозу, заставив він мене проробити всі шість
гімнастичних управ (добре, що я член гімнастич-
ного товариства, а то...), а потім посадив на
стільця, звелів витягнути ся, випнути ся ще й
очі вирачити, та як закричить:

„Увага!“

Й закаменів.

„Готово!“

Ну, слава тобі, Господи! Витер трохи піт
на лобі та й тікати!

Як на те, напроти барак учителів. Захо-
джу. Чудовий барак. Здасть ся, ось, ось сиділи
тут учні, а там он учитель.

Підходжу до столів, аж там на палець пи-
ляки.

Іду в кімнату. Ні, тут нічого, чистенько:
більше десятка недокурків не нарахував
на столі. Але ж у кімнаті ні душі, нема з ким
погомоніти. Ага-а, догадую ся, це вони всі на
вічу. Піду й я.

Приходжу. Ось де роскіш! Під яєним си-
нім небом повивертали ся... хто б ви думали?
та вся громада, а з підвищення секретар читає
протокол. Ліг і я та й запиую.

Поки віче скінчило ся, то я так розлежав
ся, що на силу підняв ся. Іду та складаю собі
до купи все, що записав. Аж тут згубило ся
десь „віче“. Всі листи повивертав, найшов
щось десятків зо два цих „віч“, та ні на од-
ному нема дати. Яке сьогодні писав, а яке пе-
ред двома місяцями, йй же Богу, не розберу,
бо вони, ці „віча“, всі, як одно. Не вірите? Ось
прочитаю: секретар довго й нудно читав про-
токол, потім референт Центрального комітету
давав звіт і сказав, що все, що було роздали,
а більше нічого немає (в дійсности нічого й
не було), потім реферували ся події на світлі.
Референт сказав, що по деяким прикметам видно,
що скоро буде мир. До вільних внесень хтось
із громади забрав голос і запитав, чому він не
дістає з дому пакунків.

І всі двадцять „віч“ отакі самісінькі. Ну
добре, думаю, яке під руки попадеть ся, те й
подам.

Плентаю ся в редакцію та підраховую
видатки: сїрники, гудзики, голярня, фотогра-
фія... ого, до бісового батька, мабуть і стріч-
ками не виручу! А всіх закутків таки не оббі-
гав. Тай уморив ся ж, нехай йому всьччина!
Буде вже на сьогодні, а про інші інституції
якось другим разом довідаю ся.

Пахом.

Хроніка таборового життя.

— В І Ч Е. У середу, 6. червня відбуло ся
звичайне таборове віче. Даючи звіт, рефе-
рент Центрального Комітету т. К—ий повідо-
мив віче, що на прохання хорих товаришів, які
відїжджали до Росії, Комітет дав їм допомогу в
розмірі від 2 до 5 марок кожному. Роздано раз-
ом 65 марок. Подарунків із Росії Комітет не
одержав ще ніяких, хоч прийшло повідомлення
із червоного хреста в Берні, що нашому табо-
рові вислано подарунки.

Далі пр. Миколасвич зreferував події на
світлі. Треба завважити, що референт від якогось
часу не стараєть ся подавати цілого огляду
про події в світлі, але обмежуєть ся окремими
відривними вітками, що людей не цілкови-
твдовольє. Так, наприклад, і на цім вічу гово-
рив шановний референт про те, що робить ся
в Росії, дальше про те, що в Китаю, потім пе-
рейшов до подій в Австрії—і нарешті знову до
подій у Росії. Але в яким звязку одні події з
другими—то з реферату не можна було уявити
собі належитого образу.

Пахом.

Театер.

Вже другий раз виступає наше „Драматич-
не товариство“ з виставами перед табором пуб-
лику й не числить ся з почуванням публіки.
Коли перший виступ нашого театру промовчали,
то цим разом не можемо мовчати.

Вже перша вистава—оперетки І. Котлярев-
ського „Наталка Полтавка“—пройшла дуже мля-
во, так що всі ті моменти, які творять „Натал-
ку Полтавку“ вічною, пройшли незамітно й для
публіки й для артистів. Але тим разом ми ска-
зали, хай! Одначе цим разом треба попрікнути
управу драматичного товариства, яка в остан-
ніх часах легковажить собі виставами, як що до
вибору штук, так і що до їх виконання.

Цим разом (то значить на 3. червня.) ви-
ставляло драматичне товариство етюд М. Кро-
пивницького „По ревізії“. Коли сказати правду,
то або артисти не зрозуміли свого завдання, або
їм ходило тільки о „копійчину“. Бо, коли за-
становити ся над тим, що власне драм. това-
риство хотіло дати публіці цим етюдом, то
треба сказати, що ця штука а ні по своїм змі-
сті, а ні по виконанню тих товаришів, які бра-
ли ся за цю штуку, не лишила по собі ніякого
гарнаго вражіння на слухачах.

Що більше дехто з публіки, вийшовши з
театру, не знав навіть змісту цього етюду.

Судити поодинокі гри кожного з артистів
не станемо, тому що ця гра була низче критики.

Робимо управу „Драматичного товариства“
уважною на збоченне товариства з правдивого
його шляху й думаємо, що ці уваги послужать
для того, щоби негарне вражіння, яке попустило
драм. товариство останнім разом за собою, за-
терти без сліду.

п. х.

ВІЙНА.

(Після німецьких звідомлень).

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

Від кількох днів бої знов відживають. На
цілому фронті без перестану гремить артилерія
з незвичайною завзятістю. Наступи Англіїців
та Французів у Фляндрії, Шампанії, здовж Есну,
біля Камбре, над рікою Скорп та в інших
пунктах цього фронту відбито з тяжкими для
них стратами, так що фронт майже не змінив
ся. У боях на західному фронті стратили Ан-
гліїці та Французи за місяць травень 237 офі-
церів, одного генерала, 12500 салдатів, які по-
пали в полон, та багато муніції. Бої тривають
далі.

СХІДНИЙ ФРОНТ.

У різних місцях Карпатського фронту
сильне перестрілювання артилерії. Спробу Ру-
мунів перейти до наступів ударемнено.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Італійці знов почали наступати на австрій-
ські боеві лінії. У Гориції особливо сильно на-
ступали вони, щоби відзискати недавно страчені

окопи, але до тепер ще не взяли цих окопів.
Також у інших місцях фронту не щастить
Італійцям. Біля Ямяно пішли австро угорські
війська протинаступом і видерли в Італійців
частину окопів та полонили 171 офіцерів і
6500 салдатів. За весь час, відколи почали Іта-
лійці офензиву, це вже десята на цім фронті
завзята битва. Після військових обчислень кину-
ли Італійці на цей фронт 35 дивізій, то значить
майже половину цілої армії, і стратили за цей
час разом до 22 тисяч убитих, ранених і поло-
нених салдатів. На кошт цих жертв здобули
Італійці один гірський хребет та зруйнували
артилерійським огнем село Ямяно.

На інших фронтах спокій, або незначна
перестрілка патрулів.

ЖЕРТВИ.

Жертви на т-во «Праця» від тов. Лаврега—1 м.,
9881, 9666, 9243—3 м. 92 ф., 28984—30 ф., 28627—1 м.,
29340—50 ф., 28887—6 м. 50 ф., 24982—40 ф., від товари-
шів, які працюють в секретаріаті—1 м., від команд:
—48 ф., 1804—2 м. 60 ф., 1960—12 м. 75 ф., 1897—12 м. 15 ф.,
2557—4 м. 65 ф., 245—1 м. 30 ф., 2006—2 м. 05 ф.

Комітет складає всім жертводавцям ширю подяку.

Спростованне редакції.

У числі 102. „Розсвіта“, у дописі „Обжа-
лованне колишнього міністра Сухомянова за-
для недостатків узброєння військ“ украла ся
через недогляд немила помилка. У 40. стрічці
замість „виходило по дві на одного чоловіка“—
має бути „виходило на двох чоловік тільки
одна“.

Спростовання.

В каталозі книгарні надруковано: „Громада“
українська збірка том I. і II.—1 марка. Треба
вважати, що це є ціна кожного тома, обидва
томи коштують 2 марки. „Громада“ українська
збірка т. IV. і V.—1 м. 20 ф. Також треба вва-
жати, що коштує кожний том по 1 м. 20 ф., а
обидва томи 2 м. 40 ф.

Книгарня має підручник до науки англій-
ської мови „Гауфа“ коштує 4 м.; ключ до нього
коштує 2 м.

Повідомлення.

Видавництво „Укр. Рух.“ повідомляє своїх
передплатників, що з 1-го червня 1917. р. перед-
плата на часописи збільшилася, а то так:

„Розсвіт“ на місяць в таборі	40 ф.
„Розсвіт“ поза табором	50 ф.
„Вільне Слово“, (час. таб. Зальцведель) в таборі	30 ф.
„Вільне Слово“, (час. таб. Зальцведель) поза табором	40 ф.
„Громадська Думка“, (час. таб. Вецляр) в таборі	30 ф.
„Громадська Думка“, (час. таб. Вецляр) поза табором	40 ф.
„Розвага“, (час. таб. Фрайштат) в таборі	20 ф.
„Розвага“, (час. таб. Фрайштат) поза табором	30 ф.
„Вістник С. В. Укр.“ в таборі	50 ф.
„Вістник С. В. Укр.“ поза табором	50 ф.

ЗВІДОМЛЕННЯ ВИДАВНИЦТВА „УКРАЇНСЬКИЙ РУХ“.

За місяць травень 1917. року.

№ №	ПРИХІД.	Сума.		№ №	РОЗХІД.	Сума.	
		мар.	ф.			мар.	ф.
1	Готівкою лишилось	3015	92	1	Платня робітникам	572	94
2	Членських паїв	—	—	2	Платня співробітникам	78	92
3	Жертв поступило	—	—	3	Грайзерові за крам	2172	68
4	Від продажі краму у книгарні	1164	18	4	Книгарні Наук. тов. ім. Шевченка	221	63
5	За опрау книжок у переплетні	78	45	5	Інші видатки	268	79
6	За друк різних брошур у друкарні	4	—	6	Інвентар	—	—
7	Передплати на часописи	266	31	7	За звернені книжки	—	—
8	Від Генеральної каси	850	—	8.	Готівкою лишило ся	2285	53
9	Краму в книгарні готівкою	2461	40	9	Довгу лишило ся	1299	7
10	Краму в переплетні готівкою	315	52	10	Сальдо	4548	66
11	Крам у в складі гот.	3070	81			11226	59
		11226	59				